

Opprettelse av nasjonalpark i Sørdalen/Isdalen, Bardu

Zoologiske undersøkelser

Karl-Otto Jacobsen (red.)
Morten Helberg
Trond Johnsen

NINA Minirapport 44 - 2003

NINA Minirapport er en enklere tilbakemelding til oppdragsgiver enn det som dekkes av NINAs øvrige publikasjonsserie. Minirapporter kan være notater, foreløpige meldinger og del-eller sluttresultater. Minirapportene registreres i NINAs publikasjonsdatabase, med internt serienummer.

Jacobsen, K.-O. (red.), Helberg, M. & Johnsen, T. 2003. Opprettelse av nasjonalpark i Sør-dalen/Isdalen, Bardu – Zoologiske undersøkelser. NINA minirapport nr 44. 23 pp + vedl.

*Forsidebilde: Parti fra indre deler av Sør-dalen, sett sørover fra Stag'gunjuni.
Foto: Karl-Otto Jacobsen ©.*

NINA
Norsk institutt for naturforskning,
Arktisk økologi
Polarmiljøsenteret
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00
Telefaks: 77 75 04 01
<http://www.nina.no>

Forord

I forbindelse med planene om opprettelse av nasjonalpark i Sjørdalen og Isdalen i Bardu fikk NINA avd. arktisk økologi, sammen med NIKU og NGU, våren 2002 i oppdrag av Fylkesmannen i Troms å utarbeide en statusrapport om kunnskapsnivået for geologi, biologi og kulturhistorie, samt å foreslå supplerende undersøkelser.

NINA fikk på bakgrunn av denne rapporten oppdrag om å kartlegge de zoologiske verneverdiene i utvalgte områder innenfor planområdet.

Karl-Otto Jacobsen, Morten Helberg og Trond Johnsen har stått for feltundersøkelsene som har foregått i 2003, mens Nigel Yoccoz har stått for de statistiske analysene. Vi retter en takk til Fjelltjenesten-SNO for bistand under deler av feltundersøkelsene, og til Nils Åke Andersson, (Abisko naturvitenskapelige stasjon) og Einar Strømseng (Sjørdalen) for viktige faunaopplysninger.

Rapporten har vedlegg som er unntatt offentlighet fordi den inneholder detaljerte opplysninger om rødlistearter. Dette er gjort med henvisning til Lov om offentlighet i forvaltningen av 19. juni 1970 nr. 69 §5 og 6§ pkt. 2c.

Vår kontaktperson hos Fylkesmannen har vært Heidi Marie Gabler. Vi takker for godt samarbeid.

Tromsø, 31. desember 2003

Karl-Otto Jacobsen
prosjektleder

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	6
2	OMRÅDEBESKRIVELSE.....	7
2.1	Geografisk avgrensing.....	7
2.2	Topografi og klima	7
2.3	Vegetasjon.....	8
3	METODE OG MATERIALE.....	9
4	RESULTATER	11
4.1	Nedre Sjørdalen	11
4.2	Isdalen	13
4.3	Indre deler av Sjørdalen og Salvasskardet	14
4.4	Rovfugler og ugler	17
4.5	Pattedyr	19
5	KONKLUSJON OG VERDIVURDERING	21
6	REFERANSER / LITTERATUR	22

Vedlegg

SAMMENDRAG

I "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge" (Miljøverndepartementet 1991-92) foreslåes det opprettelse av en nasjonalpark i området Sør-dalen-Isdalen i Bardu kommune. Denne rapporten presenterer resultater fra de zoologiske undersøkelser i 2003 i deler av det foreslåtte verneområdet, og beskriver i tillegg faunaen for hele undersøkellesområdet.

Landskapet i Sør-dalen-Isdalen har en stor indre variasjon, som fanger opp gradienter fra alpine områder og fjellområder med våtmarker, til trange dalfører med rik løvskog. Områdene har minimalt med tekniske inngrep, og forstyrrelsesgraden er liten. Generelt kan man konkludere med at undersøkellesområdet som helhet har en rik og interessant fugle- og pattedyrfauna av nasjonal verdi. Det er registrert hele 19 rødlistede fugle- og pattedyrarter i området, og i tillegg er det sannsynlig at ytterligere 5 rødlistearter forekommer her. Seks ansvarsarter er også registrert i området.

Nedre Sør-dalen, som ligger utenfor den opprinnelige planleggingsgrensa, har en rik løvskog med betydelige verneverdier. Selv om områdene er lett tilgjengelig langs skogsveien som går et stykke innover dalen, er skogen forbausende urørt. Særlig fuglelivet i gråor-heggeskogen har en høy artsrikhet. Det finnes også rødlistede rovfuglarter som hekker i dette området.

De indre og høyereliggende delene av Isdalen har som forventet et begrenset fugle- og dyreliv, men artsmangfoldet øker når man kommer ned i de skogkledde delene i midten av dalen. Flere rødlistede rovfuglarter er også påvist i området.

De indre grenseområdene øst for Sør-dalen har flere interessante våtmarksområder med mye ender og vadere. To av områdene oppnår status som svært viktige viltområder (A-områder) etter DNs håndbok for naturtypekartlegging (DN 1999b). I tillegg til de mer vanlige våtmarksartene, er det sannsynlig at til sammen åtte rødlistearter forekommer her, i tillegg til to ansvarsarter. De viktigste områdene er Coarda'javrit som ligger øst for Hjerta, og våtmarkssystemet ved Rik'sujákka/Sav'zariippi. Siden våre registreringer fra Coarda'javrit er begrenset og de innsamlede opplysninger er 20-30 år gamle, er det imidlertid ønskelig med supplerende registreringer her.

De bratte dalsidene har mange potensielle hekkeplasser for flere rovfuglarter, og arter som kongeørn og jaktfalk hekker her. Disse avsides grenseområdene har også en viktig funksjon for store rovdyr som jerv, gaupe og bjørn. Videre fungerer Sør-dalen som sentral trekkvei for fugl i Midt-Troms.

På grunnlag av verneverdiene, urørthet og helhetlig vurdering anbefales det at en verne-grense trekkes nederst i Sør-dalen ved Sørmo, og helt i munningen av Isdalen. I de indre områdene bør hele våtmarkssystemet ved Coarda'javrit øst for Hjerta tas med.

I forbindelse med opprettelse av et nytt verneområde, blir verneverdier og urørt natur vurdert opp mot brukerinteressene for å avgjøre hvor en grense bør gå. Verneverdiene er som regel ikke kjent når man lager en planleggingsgrense. Derfor burde man kanskje utrede verneverdiene i et større geografisk område når man nå skal etablere en nasjonalpark i indre deler av Bardu. Fjellområdene østover fra Sør-dalen via Salvasskardet og Gæv'dnjajav'ri og helt til Leinavatn har med stor sannsynlighet naturhistoriske kvaliteter som ville øke den kommende nasjonalparkens verdi. Det samme kan gjelde for Stordalen og Rauddalen vest for planleggingsgrensen.

1 INNLEDNING

I "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge" (Miljøverndepartementet 1991-92) foreslås det opprettelse av en nasjonalpark i området Sørдалen – Isdalen i Bardu kommune. Planleggingsgrensen har et areal på ca. 240 km².

Opplysninger om tidligere zoologiske registreringer i det området som her er behandlet, ble innhentet våren 2002 av NINA, Tromsø. Denne informasjonen er presentert i rapporten "Forprosjekt i forbindelse med opprettelse av nasjonalpark i Sørдалen - Isdalen, Bardu kommune" (Barlindhaug *et al.* 2002). På bakgrunn av dette forarbeidet ble områder for nærmere undersøkelser valgt ut.

Rapporten konkluderte med at det ikke var mye zoologisk litteratur tilgjengelig, og det finnes kun én rapport som behandler de ornitologiske forholdene utdypende (Thingstad & Dahl 1989). Utover dette er det innhentet opplysninger fra Fjelltjenesten, Fylkesmannen og NINAs jerveprosjekt. Det er også gjennomgått data fra det nasjonale (Gjershaug *et al.* 1994) og fylkesvise hekkefuglatlas (Strann & Bakken 2004). I tillegg til dette er det tatt med enkelt-observasjoner og litteratur fra tilstøtende områder.

Det finnes mest data for de lavereliggende områdene og områdene nærmest vei. Dårligst kartlagt er de indre områdene av både Sørдалen, Isdalen og Salvasskardet. Her ligger det også en del ferskvatn og litt våtmarksområder som kan være interessante. Selv om det finnes noe data for de lavereliggende skogsområdene, bør det gjennomføres mer systematiske registreringer i de rike og uberørte løvskogsområdene i nedre deler av Sørдалen. En omfattende kartlegging av klippehekkende rovfugler er også nødvendig, da antallet stedfestede lokaliteter for hele området er lavt i forhold til det store potensialet.

Med dette som bakgrunn fikk NINA i oppdrag å kartlegge de zoologiske verneverdiene i utvalgte områder i 2003. Deler av rapporten og vedlegget beskriver imidlertid fugle- og pattedyrfaunaen for hele planområdet.

Koordinater for sjeldne og rødlistede arter følger i et eget vedlegg.

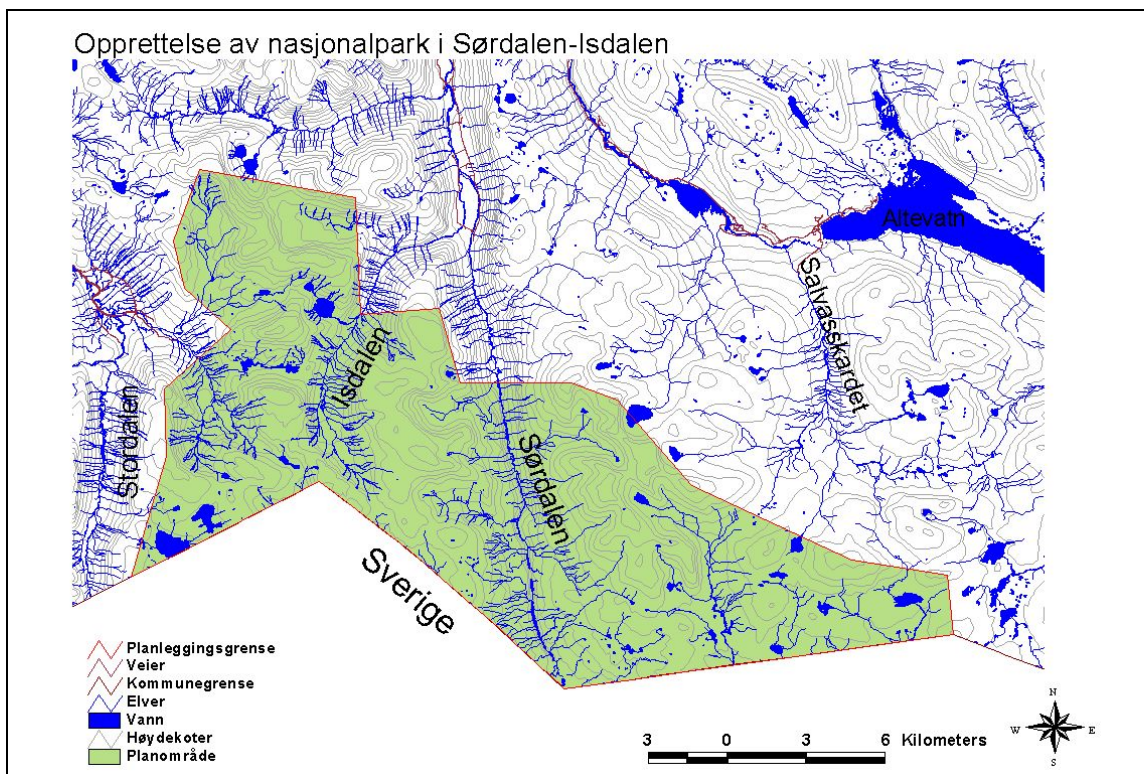
Bilde 1: Utsikt ned Sørдалen fra Stag'gunjuni. Foto Karl-Otto Jacobsen ©

2 OMRÅDEBESKRIVELSE

2.1 Geografisk avgrensning

Grensene for verneforslaget strekker seg fra Storklettan i vest, over østre og øverste del av Budalen, Snøhetta, Sørgardstinden, øvre del av Isdalen, Spiikaloapmi, over Sjørdalen ved Sjørdalsskreda, over Kjelelvtinden og Bieddejåvnacåk'ka, over Skaddjoaivit og sørover herfra til Hjerta ved riksøys 274.

I vårt arbeid har vi også kartlagt de nedre delene av Sjørdalen og Isdalen. Dette er områder som er utenfor planleggingsgrensen, men som det var naturlig å vurdere i forbindelse med en grensesetting.

Figur 1: Kart over planområdet

2.2 Topografi og klima

Det foreslåtte nasjonalparkområdet ligger i sørvestre del av Bardu kommune, inn mot svenskengrensa (se figur 1). Området dekkes av M711 kart 1432 II og 1532 III. Den nord-sørgående Sjørdalen ligger sentralt i området.

Dalbunnen ligger på ca 180 moh ved den foreslåtte nasjonalparkgrensa i sør. Selve dalen er smal med steile fjellsider, og danner en trang canyon øverst mot den svenske grensen. Her ligger dalbunnen på ca 420 moh. På svensk side vider terrenget seg ut, og Torneträsk er sentral i landskapet. Mange større og mindre bekker fosser ned dalsidene og inn i Sjørdalselva. De største sidebekkene, som Tverrelva/Eatnajohka, Utrapbekken og Kjelelva, har gravd seg inn i berggrunnen og dannet mindre skar. De bratteste partiene av dalsidene ligger med loddrette skrenter fra ca 500 til 700 meter. Rasmarter i nedkant av disse strekker seg stedvis helt ned i bjørkeskogen.

Vest og øst-sørøst for Sjørdalen ligger høye fjellmassiver. I øst, rett opp fra Sjørdalen, ligger den høyeste toppen innenfor nasjonalparkforslaget, Kjelelvtinden på 1569 moh. Sør for denne fortsetter Ruovdoaivit-massivet hvor flere mindre isbreer ligger. Deretter synker terrenget mot sørøst og ligger ved grensa til Sverige på rundt 900-1000 moh. Vest for Sjørdalen ligger

fjellområder som henger sammen med blant annet Vadvetjåkka nasjonalpark på svensk side. Høyeste toppen innen nasjonalparkområdet i vest er Snøhetta på 1506 moh.

Isdalen er en mindre sidedal som kommer inn til Sjørdalen fra vest. Dalen har ikke de samme trange juvene som Sjørdalen, men stiger jevnt opp over skoggrensa som ligger opp til ca 500 moh. Den sørligste delen av denne dalen inngår i forslaget for nasjonalpark. Dette inkluderer øvre deler av det skogkledde partiet. Vest for Isdalen ligger flere høye tinder på omkring 1400 moh. Den høyeste toppen her er Snøhetta på 1506 moh. Sørøst for Isdalen ligger fjellmassivet Spii'kaloapmi, med Riep'pecåk'ka høyest på 1459 moh.

Selve Sjørdalselva er et vernet vassdrag (NOU 1991), begrunnet med at de naturfaglige verdiene i vassdraget er vurdert som store.

Klimaet i området er kjølig oseanisk med relativt stor fuktighet. Midlere årsnedbør ligger på 800-900 mm (NOU 1991).

2.3 Vegetasjon

Moen (1998) plasserer de lavereliggende, skogkledde områdene i Sjørdalen – Isdalen i nord-boreal sone. Elementer av mellomboreal sone er representert ved forekomstene av gråorheggeskog i Sjørdalen. Etter kyst- innlandsgradienten plasseres området i overgangseksjonen. Det vil si at plantelivet er preget av østlige trekk, men svake vestlige innslag kan forekomme. Bærlyngskog og rikt innslag av lav i heivegetasjonen er typisk i denne seksjonen.

Bjørkeskogen går på det høyeste opp mot 550 moh. Det er altså et sammenhengende skogsbelte over til Sverige.

Større myrpartier er det lite av innenfor det foreslåtte nasjonalparkområdet, men mot Rikselva/Riksojåkka dannes enkelte våte gressmyrer (bilde 2). Utover dette er det fjellvegetasjon som dominerer i det foreslåtte nasjonalparkområdet.

Bilde 2. Våtmarkssystem ved Riksojohka. Bildet er tatt fra Ganešbakti. Foto: M. Iversen ©

3 METODE OG MATERIALE

Det ble gjennomført fire besøk i undersøkelsesområdet, med til sammen ni feltdager i 2003.

Jacobsen gjennomførte et dagsbesøk i nedre deler av Sørtdalen den 14. april, med hovedformål å kartlegge klippehekkende rovfugl. Det ble da brukt ski som fremkomstmiddel. I perioden 29. april - 1. mai gjennomførte Jacobsen et tre-dagers besøk i de indre delene av planleggingsområdet. Torbjørn Berglund, Fjelltjenesten-SNO ble innleid som ledsager og stilte snøscooter til disposisjon. Rovfuglregistreringer i de indre delene av Sørtdalen var hovedformål med dette besøket. Store deler av det aktuelle verneområdet som ligger øst for Sørtdalen, ble imidlertid også befart.

Morten Helberg gjennomførte et tre-dagers besøk i perioden 15.-17. juli. Det ble benyttet helikopter til å forflytte seg fra Sørmo (ved veienden) til Hjerta (stuora Jier'ta) helt i øst, og fra Lappjordhytta og over til Bonnesskardet mellom Isdalen og Budalen. Dette besøket ble samkjørt med undersøkelsene til Sametinget. I disse indre områdene av Sørtdalen, Isdalen og Salvasskardet var det den generelt dårlige dekningen som var begrunnelsen, men med hovedfokus på våtmarksområdene. Helberg gjennomførte også punktregistreringer av fugl i nedre deler av Sørtdalen ved dette besøket. Trond Johnsen gjennomførte 14.-15. oktober supplerende rovfuglregistreringer i nedre del av Sørtdalen og Isdalen.

Forekomstene av fugl og pattedyr inkludert spor- og sportegn som fjær, gulpeboller, gamle reir o.l. ble registrert systematisk. I artslista (vedlegg 1) blir det angitt hvilken funksjon og tetthet hver registrerte art har i undersøkelsesområdet. Opplysninger om zoologiske registreringer i det aktuelle området er også blitt innhentet fra diverse litteratur, viltområdekartverket (Fylkesmannen 1987), samt ved henvendelse til flere lokalkjente personer som kunne sitte inne med relevante opplysninger. Spesielt Nils Åke Andersson (Abisko naturvitenskapelige stasjon) og Einar Strømseng (Sørtdalen) har bidratt med viktige faunaopplysninger.

DNs metode for viltkartlegging ble brukt til å verdisetze områdene. Områder med viktig biologisk funksjon for arter og artsgrupper er gitt en viltvekt. Skalaen for viltvekt går fra 1 til 5, med et tillegg på 1 der flere viltvekter overlapper hverandre. Skalaen tilsvarer en verdi som går fra 1-lokal til 5-nasjonal/ internasjonal verdi. Der flere viltvekter overlapper hverandre, gis et tillegg på 1. Det vil si at der to arter med viltvekt 1 og 2 overlapper hverandre, vil det gis en viltvekt på 3 for området (DN 1996, DN 1999b).

I forbindelse med rovfuglkartleggingene på vårvinteren ble det brukt lengre tid på et egnet utkikkspunkt for å oppdage territoriell atferd hos aktuelle rovfuglarter. Det ble benyttet kikkert og teleskop under alle registreringene. Interessante observasjoner ble inntegnet på N50 kart, og som oftest kartfestet ved hjelp av GPS.

Det var ønskelig å måle tetthet av spurvefugl i de rike uberørte løvskogsområdene i nedre del av Sørtdalen. Derfor ble det gjennomført punkttakseringer her 15. juli mellom kl. 0500-0700. Det ble foretatt ti tellepunkt langs stien på strekningen Sørmo – Tverrelva, hvor avstand mellom punktene var rundt 200 meter.

DISTANCE sampling er en kostnadseffektiv metode for å måle fugletetthet på større skala (Buckland *et al.* 1993). Registreringer for hvert punkt plasseres i avstand og retning fra punktet, da artene har forskjellig oppdagbarhet etter sangtype og -styrke. Observatøren venter i 2 minutter før registreringen startes slik at fuglene roer seg ned, og registrerer så i 5 minutter for hvert punkt. En viktig fordel med denne metoden er at sannsynligheten av estimatene for fordeling og tetthet av fugl inkluderes.

Den nasjonale rødlisten (Direktoratet for naturforvaltning 1999a) omhandler **truede arter** av forskjellig grad (tabell 1). I tillegg tar den for seg arter som Norge har et spesielt ansvar for fordi en stor andel av arten befinner seg i landet hele eller deler av året (norske **ansvarsarter**).

Tabell 1. Truethetskategorier for rødlistede arter, samt ansvarsarter (etter Direktoratet for naturforvaltning 1999). Inndelingen er brukt i teksten og i tabellene under.

Kode	Beskrivelse
Ex (Extinct)	Arter som er utryddet som reproduserende arter i landet innenfor de siste 50 år. Ex? angir arter som er forsvunnet for mindre enn 50 år siden.
E (Endangered)	Arter som er direkte truet og som står i fare for å dø ut i nærmeste framtid dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
V (Vulnerable)	Sårbare arter med sterk tilbakegang, som kan gå over i gruppen direkte truet dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
R (Rare)	Sjeldne arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er i en utsatt situasjon pga. liten bestand eller med spredt og sparsom utbredelse.
DC (Declining, care demanding)	Hensynskrevende arter som ikke tilhører kategori E, V eller R, men som pga. tilbakegang krever spesielle hensyn og tiltak.
DM (Declining, monitor species)	Kategorien bør overvåkes omfatter arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. For disse artene er det grunn til overvåking av situasjonen.
A (Ansvarsarter)	Ansvarsarter som forekommer med minst 25% av den europeiske bestanden i Norge.

Bilde 3: Ganešbakti. Foto: Morten Helberg

4 RESULTATER

4.1 Nedre Sjørdalen

Nedre Sjørdalen omfatter området nord for nordre Leirelva og ned til Sjørmø. Dette området ligger på privat grunn, mens dalen innover er statsgrunn.

Den nedre delen av Sjørdalen har en rik løvskog som har stor verdi. Det gjelder i første rekke den urørte gråor-heggeskog i dalbunnen, men også liskogen med høgstaudebjørkeskog og lågurtskog er verdifull (Iversen 2003). Selv om områdene er lett tilgjengelig langs skogsveien innover dalen, er de forbausende urørt. Det finnes også granplantefelt av ulike alder i de nedre delene av dalen.

Løvskogen her har en rik spurvefuglfauna, hvor løvsanger, bjørkefink, gråsisik, rødvingetrost og gråtrost er mest tallrik. Andre arter som finnes her er kjøttmeis, granmeis, trepiplerke, svarthvit fluesnapper, grønnsisik, bokfink, kråke og rugde. De litt mer fåtallige og krevende grå fluesnapper, hagesanger og trekryper er registrert i de rike skogsområdene. Langs elva og i de fuktige partiene er gulerle, sivspurv, strandsnipe og fossefall vanlige. I forbindelse med granplantefeltene finnes det fuglekonge, rødstrupe, dompap, måltrost, jernspurv, grønnefink og gransanger. Flere av disse er imidlertid også vanlige i løvskogen. Arter som ringdue, nøtteskrike, skjære, gråspurv og låvesvale er påvist nederst i dalen (Sjørmø) i forbindelse med kulturlandskapet, men de to førstnevnte hekker også sannsynlig innover dalen.

En hoveddel av trekkfuglene som ankommer Troms, kommer langs Østersjøen og opp Torne-dalen. De nord-sør vendte dalene i Troms blir da naturlige trekkruiter ut mot kysten, med Divi-dalen som sannsynligvis den viktigste. Skibotndalen, Signaldalen, Salangsdalen/Stordalen og Østerdalen/Sjørdalen har nok alle også en viktig funksjon (Strann og Bakken 2004).

Det er ikke gjennomført noen systematisk studie av fugletrekket i Sjørdalen, men alt tyder på at den har en viktig funksjon som trekkvei. Det finnes noe registreringer fra Østerdalen som bekrefter dette. Vi har imidlertid noe trekkdata fra undersøkelsesområdet. Under vårt besøk 14. april 2003 var det f.eks et markert trekk av gråsisik nedover dalen. I løpet av en time på formiddagen trakk det 6 flokker med et antall på mellom 20 og 100 individ i hver flokk.

I tillegg har vi følgende trekkdata i forbindelse med en befarings i nedre deler av Sjørdalen i 1999 (Strann upubl.):

Sted	Sjørmø - Bjørnbåslia
Tidspunkt	8.10.1999 fra kl. 09.00 til kl. 15.30.
Observatører	Per Åke Heimdahl (Bardu kommune) og Karl-Birger Strann (NINA)
Vær	Overskyet opphold
Gråtrost	3-4000 individer trakk hele dagen oppover (sørover) dalen. Flokkstørrelsene var fra noen titalls til 200-300 ind i de største flokkene.
Rødvingetrost/ måltrost	Disse trakk hele dagen, men flest før kl 11.00. Til sammen var det rundt 600 trost, i all hovedsak rødvinger, men noen titalls måltrost.
Bjørkefink	Trakk på formiddagen, rundt 900 fugl til sammen. Mange i småflokker.
Gråsisik	Mer enn 5000 fugl trakk hele dagen. Mange småflokker, men noen store flokker på mellom 400 og 600 fugl.
Heipiplerker	Noen småflokker før kl 12. Rundt 200 individ til sammen.
Sivspurv	Noen smågrupper, inntil 100 individ i løpet av dagen.
	I 14-tida kom det et betydelig returtrekk av gråtrost og noen rødvingetrost og enkelte smågrupper av gråsisik. Dette skyldtes nok at vinden snudde mot sør og økte noe, og dette gjorde sikkert forholdene vanskelige lenger opp i dalen med for sterk vind!!

Det ble gjennomført punkttakseringer av syngende spurvefugl på strekningen Sørmo – Tverrelva i den nedre delen av Sør dalen. Formålet var å måle artsrikheten i de rike uberørte løvskogsområdene her. I analysene er programvaren CAPTURE (Rexstad & Burnham 1991) brukt for å estimere artsrikhet basert på artenes tilstedeværelse. Artsrikhet kan defineres som antall arter som er observert, samt de som man ikke klarer å oppdage på grunn av vær, tid, osv.

Det ble registrert til sammen 22 arter i de ti ulike tellepunktene (vedlegg 2) som gir en artsrikhet på 35 med $se=7.45$ (95% KI [27-58]). Usikkerheten i analysene fra Sør dalen er imidlertid stor, og hovedgrunnen for det er at 8 arter kun er observert én gang. Dette skyldes nok at det kun ble gjennomført én punkttaksering på hvert punkt, når det helst skulle vært 3. Videre ble takseringene utført så sent som den 15. juli. Mange arter har sluttet å synge på dette tidspunktet av sommeren. Som eksempel ble en vanlig art som rødvingetrost ikke registrert i Sør dalen.

Til sammenligning er tilsvarende resultat fra registreringer andre steder i Bardu (kun stasjoner i bjørkeskog og periode 2, dvs 20. juni): 12 stasjoner, 19 arter registrert, som gir en artsrikhet på 22 med $se=2.40$ (95% KI [20,31]). 3 arter er registrert kun en gang, og derfor er presisjon høyere.

For registreringer i Målselv (2 transekter nær Rundhaug) var resultatene, 12 stasjoner, 23 arter registrert, som gir en artsrikhet på 26, $se=3.58$ (95% KI [24,41]). 6 arter ble registrert kun en gang, og presisjon er middels.

I hovedsak sier analysene at det ikke er stor forskjell i artsrikhet mellom disse tre sammenlignede områdene. Dersom vi hadde gjennomført tre takseringer i juni måned i Sør dalen, hadde vi imidlertid oppnådd en høyere presisjon i dataene og gjerne noe høyere artsrikhet her.

Som konklusjon kan man derfor si at nedre del av Sør dalen har en artsrikhet som er på høyde med de rike løvskogsområdene lengre ned i dalførene i Bardu og Målselv.

Bilde 4: Hubroen fantes tidligere på flere lokaliteter innenfor undersøkelsesområdet. Foto: Karl-Otto Jacobsen © (bildet er tatt under kontrollerte forhold).

4.2 Isdalen

I tillegg til årets undersøkelse har NINA en del fugledata fra nedre deler av dalen fra de siste 15 årene. Det meste av dette er samlet i forbindelse med kartlegging av biologisk mangfold i Bardu kommune.

I Sörgårdsskardet/Bonnesskardet som ligger på rundt 800 moh, var det ennå mye snø i midten av juli 2003. I disse høyereliggende delene av Isdalen ble det kun registrert snøspurv og sandlo. Det ble ikke registrert vannfugler ved de to høyfjellsvatnene, med det er observert ender her tidligere (Einar Strømseng pers medd.). Det dreier seg mest sannsynlig om havelle (*bør overvåkes*). Snøugla (*sårbar*) hekket på norskegrensen øst for Vadvetjåkka nasjonalpark i 1967 (Ahlbom 1971), og er observert innerst i Budalen senest i 2002. Andre arter som er påvist nede i de mer åpne dalsidene i Isdalen er fjellrype (*ansvarsart*), ravn, ringtrost, bergirisk (*ansvarsart*) og heippiplerke.

Omkring midt inne i Isdalen ligger skoggrensa, og herfra og nedover dalen blir fuglelivet rikere. Langs elva finnes fossefall, strandsnipe, enkeltbekkasin og blåstrupe. Bjørkeskogen nedover dalen har en forholdsvis rik fuglefauna hvor følgende arter påvist; dvergfalk, lirype, kråke, løvsanger, svarthvit fluesnapper, gråtrost, rødvingetrost, gråsisik, polarsisik, granmeis og bjørkefink. I de nedre delene finnes også måltrost og jernspurv.

Kongeørn (*sjelden*), jaktfalk (*sårbar*), tårnfalk og fjellvåk er alle registrert i nedre deler av dalen. Sistnevnte er påvist hekkende. Spurvehauk ble påvist hekkende i et plantefelt i dalmunningen.

Bilde 5: Isdalen. Tatt fra Sauskardet mot sør og opp dalen. Geitryggelva sees midt i bildet.
Foto: Marianne Iversen ©

4.3 Indre deler av Sjørdalen og Salvasskardet

Under våre registreringer i begynnelsen av mai (2003) i de innerste delene av Sjørdalen fant vi arter som kråke, lirype, fjellrype, granmeis, snøspurv og bergirisk (*ansvarsart*). De to sistnevnte er tidlig ankommende trekkfugler, mens de andre finnes her hele året. I tillegg har vi data fra juni 2000 (Jacobsen unpubl.) hvor det ble påvist gjøk, linerle, ringtrost, steinskvett, heipiplerke, løvsanger og bjørkefink langs skoggrensen fra Stag'gunjunni og sørover mot svenskegrensen.

En varslende myrhauk (*sjelden*) ble registrert 29. juni 1983 på riksgrensen ved Gurttejhoka. I Torneträsk-området er det ingen kjente hekkefunn, og arten observeres ikke lenger årvisst her (N. Å. Andersson pers. medd). Det finnes ingen bekreftede hekkefunn av denne rovfuglarten i Troms, men den hekker nok sannsynligvis fåtallig i gode smågnagerår i de indre strøkene. Den sjeldne og østlige utbredte lappsangeren ble registrert syngende ved Pålmostugan på 1970-tallet (N. Å. Andersson pers. medd). Pålmostugan ligger om lag en kilometer sør for norskegrensen i nordenden av Torneträsk.

Grenseområdene fra Hjerta (Stuora Jier'ta) i øst og vestover til Sjørdalen ble undersøkt i 2003, med hovedvekt på våtmarksområdene. Felles for hele strekningen var at vadefugler som heilo, sandlo, rødstilk og temmincksnipe var vanlige. Fjelljo ble funnet hekkende selv om det ikke var mye mat i fjellet for denne smågnagerspesialisten. Snøspurv, heipiplerke og lappiplerke var alle vanlige spurvfugler. Det ble som eksempel funnet 10 par hekkende lappiplerke på en 5 km lang strekning mellom Skaddjoajav'ri og Jår'bacåk'ka. På vatnet 812 moh. som ligger helt inntil grensa på svensk side, ble 20 individer av den rødlistede svartanda (*bør overvåkes*) registrert. På 1980-tallet ble det for øvrig registrert en sangsvane (*sjelden*) på dette vatnet (eller 808 moh.) (N. Å. Andersson pers medd.).

Noen områder på strekningen skilte seg ut og presenteres her nærmere:

1. Coardajavrit ligger like øst for Hjerta og dermed like utenfor planleggingsgrensen. Ved det vestligste vatnet (912 moh) var det et rikt fugleliv som vist i tabellen under. De andre vatnene lengre øst i området ble ikke besøkt, men på avstand kunne vi ikke se noen vannfugler her. I følge Norsk Fugleatlas (Gjershaug *et al.* 1994) ser det imidlertid ut til at bl.a storlom (*hensynskrevende*) er registrert her. På 1970-tallet ble det imidlertid observert både svartand, sjørørre, havelle og bergand her (N. Å. Andersson pers. medd). Alle disse endene er rødlistearter (*bør overvåkes*). Andersson har i tillegg registrert hekkende fjæreplytt og myrsnipe (*ansvarsart*) sørøst for Hjerta på svensk side. Coardajavrit er et svært viktig viltområde og får status som A-område (DN 1999b). Det burde gjennomføres nærmere undersøkelser i dette området.

Havelle (<i>bør overvåkes</i>)	1 hann
Myrsnipe (<i>ansvarsart</i>)	1 varslende par
Rødstilk (<i>ansvarsart</i>)	7 individ, men varslet lite
Svømmesnipe	1 varslende par
Sandlo	2 par
Heilo	3 par
Fjelljo	2 ind. trakk forbi
Fiskemåse	1 par
Rødnebbterne	1 par
Kongeørn (<i>sjelden</i>)	En ungfugl (2-4 k) fløy over området.
Snøspurv	1 varslende par

2. Skaddjoaijav'ri (910 moh.) er et middels stort vatn på ca 1 km² som ligger nordvest for Hjerta. På 1970-tallet ble det registrert fjellerke (*sårbar*) her, men arten er ikke registrert senere i fjellene nord for Torneträsk (N. Å. Andersson pers. medd). Området er et viktig viltområde og får status som B-område (DN 1999b). Følgende arter ble registrert her i 2003:

Havelle(<i>bør overvåkes</i>)	7 ind
Temmicksnipe	6+ par
Heilo	4+ par
Snøspurv	1 varslende par

Bilde 6: Myrsnipa er en norsk ansvarsart som også finnes i grensestrøkene mot Sverige.
Foto: Karl-Birger Strann ©

3. Rik'sujákka / Sav'zarieppi

Riksojohka renner gjennom et åpent sletteområde. I det flate terrenget øst for Ganešbakti, dannes et våtmarksområde med et par vann og omkringliggende myrer på norsk side, før elva øker farten og renner videre sør og inn i Sverige. Rik'sujákka/Sav'zarieppi er et svært viktig viltområde, og får status som A-område (DN 1999b). Følgende arter ble registrert her:

Havelle(<i>bør overvåkes</i>)	7 individ
Fiskemåse	4 par
Rødnebbterne	3 par
Rødstilk (<i>ansvarsart</i>)	5 par
Svømmesnipe	minimum 6 par
Temmincksnipe	minimum 4 par
Kongeørn (<i>sjelden</i>)	1 voksen ind observert
Lappiplerke	2 par

4. Gurtejav'ri er i denne sammenheng betegnelsen på fire mindre vatn som ligger 2 km øst for Lappjordhytta. Ingen vannfugler ble observert her, men det er en holme i det ene vatnet som egner seg svært godt som hekkelokaltet for disse. Området er et viktig viltområde, og får status som B-område (DN 1999b).

Rødstilk (<i>ansvarsart</i>)	14 ind. hvorav tre par varslet
Temmincksnipe	10 ind, hvorav 3-4 par varslet.

Våtmarksregistreringene som ble gjort i 2003 fanget ikke opp alle artene som finnes i området, men gamle registreringer har gitt verdifull informasjon. De vaderartene som varsler høylytt hele hekkesesongen, slik som for eksempel rødstilk, heilo og sandlo, er lette å kartlegge. Flere arter som f.eks fjæreplytt, boltit og myrsnipe har imidlertid en kryptisk atferd i store deler av hekkesesongen. Foruten i spillperioden og like etter klekking er de svært vanskelige å oppdage, og det må spesialmetodikk til for å ha en mulighet å påvise disse. Slik metodikk er svært ressurskrevende og det var ikke rom for dette i prosjektet. Hos mange ender forlater hannen området når hunnen starter å ruge på eggene. Rugetiden varer i en periode på 3-4 uker, avhengig av hvilken art det gjelder. I denne perioden trykker hunnene på reiret, og det er svært vanskelig å påvise deres tilstedeværelse. I den påfølgende ungeperioden har de fleste også en sky atferd, og er best å observere på avstand om natta. Disse forholdene medfører at også endene lett kan bli oversett under feltbefaringer. Derfor er det interessant å se hva som er registrert av arter i nærliggende områder.

I forbindelse med arbeidet med det svenske fugleatlas (Svensson et al 1999), er fuglefaunaen blitt kartlagt helt inntil riksgrensen mot Norge. Landskapet på svensk side av planleggingsgrensen for en nasjonalpark i Sør-dalen/Isdalen, er tilnærmet identisk med det på norsk side. Derfor vil kunnskapen om forekomster av arter i disse svenske grenseområdene også gjelde for grenseområdene på norsk side. Rødlistearter som smålom og storlom (begge *hensynskrevende*), finnes på svensk side. Videre finnes vadefugler som boltit, brushane, enkeltbekkasin, grønnstilk og sotsnipe i dette område. Det foreligger flere hekkefunn av snøugle (*sårbar*) like over på svensk side. Det kan imidlertid gå mange år mellom hver gang den hekker der, men det bekrefter at det finnes egnede hekkeområder der for denne nomadiske arten. Blåstrupe, steinskvett, polarsisik og lappspurv er vanlige spurvefugler i fjellet på svensk side, mens gul-erle, buskskvett og gråtrost finnes i litt lavereliggende områder.

Det finnes også noe eldre, men interessant informasjon om faunaen i Vadvetjåkka nasjonalpark som ligger like over på svensk side, rett sør for Isdalen. (e.g. Lindberg 1964, Nettelbladt 1967). Ornitologisk sett var forekomsten av dverggåsa (*direkte truet*) her mest kjent. Når arten forsvant herfra har vi ikke kjennskap til, men arten ble registrert årlig på vårtrekket i utløpet av Abisko-jokka helt fram til 1993 (e.g. Andersson 1993, Nilsson 1995).

Bilde 7: Havelle er en av de rødlistede vannfuglene som finnes i grensestrøkene mot Sverige: Foto Karl-Otto Jacobsen ©

4.4 Rovfugler og ugler

Følgende beskrivelse av bestanden av rovfugler og ugler gjelder for hele området innenfor planleggingsgrensen, samt for de nedre delene av Sjørdalen og Isdalen. Hele området er omtalt som undersøkelsesområdet, selv om ikke alt ble kartlagt i 2003.

Kongeørn (*sjelden*) ble i 2003 funnet hekkende på en ny lokalitet innenfor undersøkelsesområdet. I tillegg er det registrert voksen kongeørn flere ganger (også i 2003) i to andre områder, uten at hekkelokalitetene er funnet. Avstandene fra den nye lokaliteten er såpass stor at dette sannsynligvis må være to andre territorier innenfor undersøkelsesområdet. I grenseområdene på svensk side er det ingen kongeørnlokaliteter som er i bruk, og de siste tre årene er det bare sett subadulte fugler her (Johan Ekenstedt pers medd.). Havørn (*hensynskrevende*) kan observeres som streiffugl innover Sjørdalen, og en voksenfugl ble også sett ved Sjørmø i oktober 2003. Det er kjent at ett par hekker lenger nedover i dalføret, og det er muligens dette paret som bruker området til jakt.

Det ble påvist to hekkinger av jaktfalk (*sårbar*) innenfor undersøkelsesområdet i 2003. Den ene lokaliteten var kjent fra før, mens den andre er ny. På sistnevnte ble det påvist en nylig utfløyet unge, mens selve reiret ikke ble lokalisert. Tårnfalken ble ikke funnet hekkende i 2003, men denne smånagerspesialisten hekker her i gode år. Det er kjente hekkelokaliteter i de indre delene av Sjørdalen. Det kan nok være flere par i Sjørdalen da det er rikelig med egnede hekkeplasser i resten av dalen også. Tårnfalken er også observert i Isdalen (Einar Strømseng pers medd.), og hekker sannsynlig her. Dvergfalken er en av våre vanligste rovfugler og den livnærer seg mest av spurvefugler. Arten ble ikke registrert i 2003, men er funnet tidligere f.eks i Isdalen.

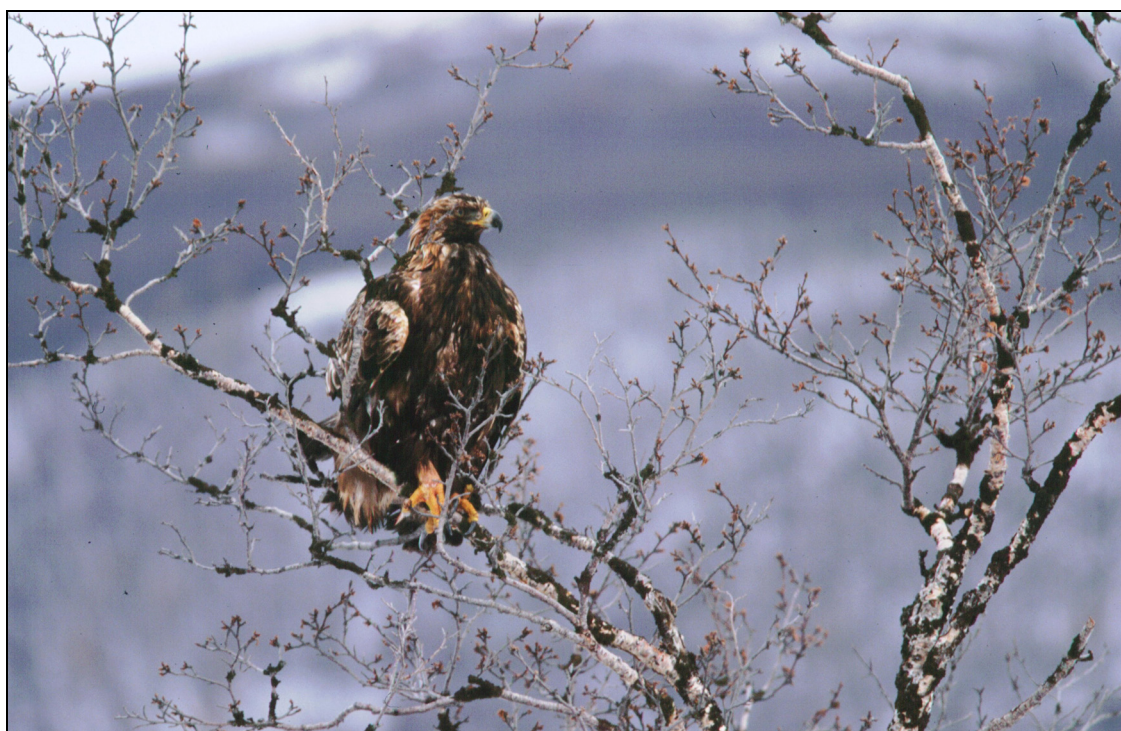
Det var et dårlig smånagerår i Troms i 2003, og fjellvåken var nesten helt fraværende fra fylket. Det ble heller ikke observert fjellvåk under våre registreringer, men det ble funnet gamle reir både i Isdalen og Sjørdalen. I år med nok smånagere er imidlertid denne arten temmelig vanlig i hele området, og Thingstad og Dahl (1990) fant f.eks arten hekkende flere plasser innover dalen.

Reir fra spurvehauk ble funnet i området rundt veienden i 2003. En varslende myrhauk (*sjelden*) ble registrert 29. juni 1983 på riksgrensen ved Gurttejøhka. I Torneträsk-området er det ingen kjente hekkefunn, og arten observeres ikke lenger årvisst her. (N. Å. Andersson pers. medd.). Det finnes ingen bekreftede hekkefunn av denne rovfuglarten i Troms, men den hekker nok sannsynligvis fåtallig i gode smånagerår i de indre strøkene av fylket.

Det skal være gamle hekkelokaliteter for hubro (*sårbar*) både ved Sjørdalsskreda, Staggunnuni, Søndre Leirelva og Isdalen (Jacobsen 1986). Dette er lokaliteter som i alle fall var intakte fram til 1950-årene da arten ennå var forholdsvis vanlig i Troms. Etter dette forsvant hubroen fra området (Einar Strømseng pers medd.). Det skal imidlertid være hørt hubro ved lokaliteten i Isdalen i 1982-83 (Hilmar Sjørmø pers medd. i Jacobsen 1986). Nåværende status for arten i dette området er usikker, da den kan være svært vanskelig å påvise. Men med hensyn til artens utbredelse og bestandsstørrelse i Troms i dag er det imidlertid lite sannsynlig at den forekommer her ennå. Snøugla (*sårbar*) er en nomadisk art og det kan gå mange år mellom hver gang den hekker i Troms, og i Norge for øvrig. Etter 1982 kjenner vi bare til to hekkefunn i fylket, hvorav det ene var et par som hekket i Salvasskardet på begynnelsen av 1990-tallet (Stig Allas pers medd.). Arten blir imidlertid observert hvert år i fylket i varierende antall, og den ble f.eks observert i Budalen i januar 2002. Det er mulig at arten enkelte år kan hekke innenfor den foreslåtte nasjonalparken i Sjørdalen/Isdalen, da det foreligger flere hekkefunn helt inntil grensen på svensk side (Ahlbom 1971, Svensson *et al.* 1999, N. Å. Andersson pers medd.). For rundt tre år siden (2000 eller 2001) ble det observert slagugle (*sjelden*) i et plantefelt i utløpet av Isdalen. Det skal ha vært to fugler som holdt til i dette området hele sommeren, men hekking ble ikke påvist (E. Strømseng pers medd.). I Norge hekker denne østlig utbredte ugla fåtallig i Hedemark, men er observert noen få ganger i Troms. Disse streiffuglene som i blant besøker fylket vårt er mest sannsynlig fugler fra det nærmeste hekkeområdet som ligger i Norrbotten.

Bilde 8: Sørдалen har mange potensielle hekkeplasser for klippehekkende rovfugl. Her fra Stag'gun'junni og innover mot svenskegrensa. Foto: Karl-Otto Jacobsen ©

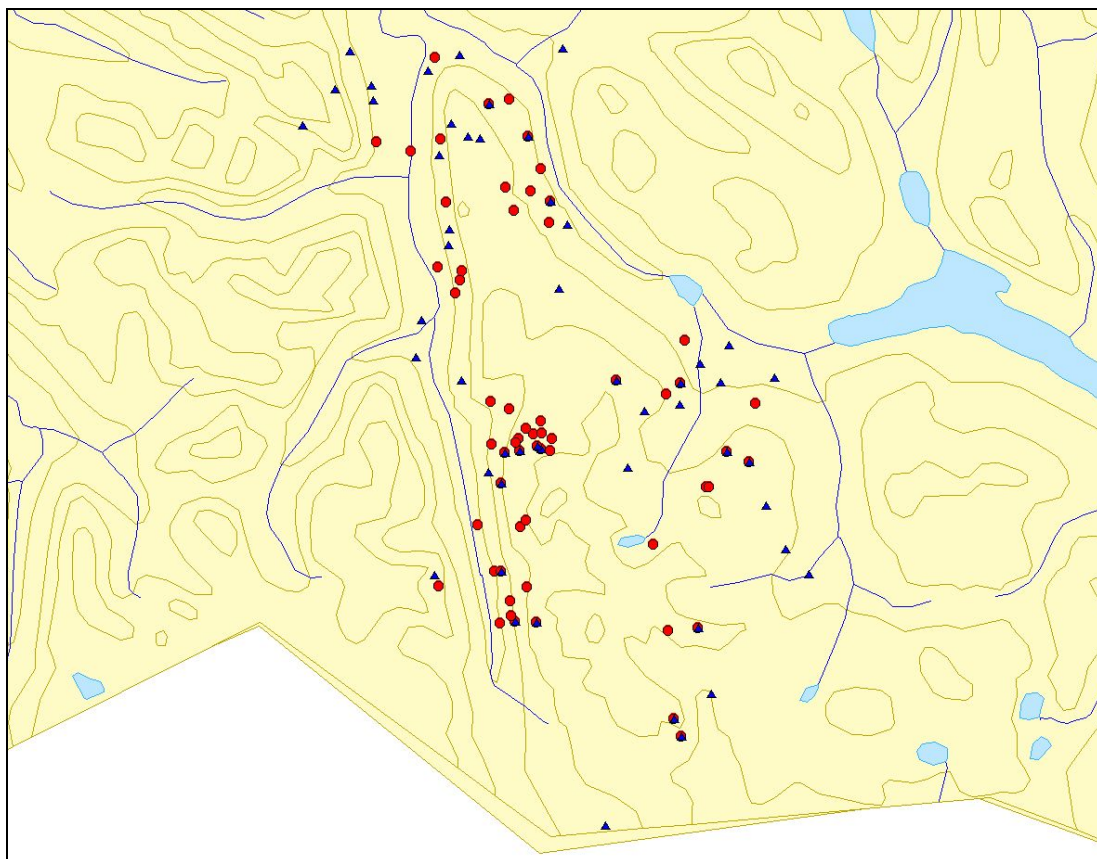

Bilde 9: Kongeørna hekker innenfor undersøkelsesområdet. Foto: Karl-Otto Jacobsen ©.

4.5 Pattedyr

Følgende beskrivelse gjelder for hele området innenfor planleggingsgrensen, samt for de nedre delene av Sjørdalen og Isdalen.

Bjørnen (*sårbar*) opptrer regelmessig i Sjørdalen, og det er ikke usannsynlig at den kan ligge i hi her. Det er særlig på vårsnøen at sporene avslører tilstedeværelsen av bjørn, og registreringer er bl.a gjort ved Lappjordhytta i mai 1995 og ved Kjeleelva mai 2002 (Fjelltjenesten i Troms 2002, Barlindhaug *et al.* 2002). Våren 2003 var det høy aktivitet av bjørn i de indre delene av Sjørdalen, og i følge sporene måtte det være to forskjellige individer (Thomas Johansen pers. medd). Under våre registreringer ble det funnet spor fra det ene individet.

Figur 2. Peileposisjoner til de radiomerkede jervene omkring Sjørdalen i Bardu i perioden 1998 til 2001. Røde sirkler er posisjonene til den voksne tisper. Blå trekkanter er posisjoner til valper merket unna denne tisper (totalt 4 stk i angitt periode). Merk at noen av posisjonene til valpene er fra etter disse har blitt selvstendige (kilde: Jerveprosjektet- NINA).

Jerven (*sjelden*) er forholdsvis vanlig i hele undersøkelsesområdet. Årlig blir det dokumentert flere ynglinger her, og det er generelt mye sporaktivitet i området. NINA sitt forskningsprosjekt på jerv i Troms har hatt radiomerkede individer i tilknytning til det foreslåtte planområdet for ny nasjonalpark Sjørdalen/Isdalen (fig 2). Hovedområdet til de radiomerkede jervene har vært mellom Ædnanjåkka i nord og Kjeleelva i sør. Der har det vært mye aktivitet både oppå fjellet og nede i dalen. Dyrene her har også brukt området over mot Østerdalen, Dittiskardet og Salvasskardet. Inntrykket er at jervene ferdes mye langs Sjørdalen i skogen mellom elva og skrentene mot øst eller oppå fjellet langs dalen på oversiden av skrentene (Barlindhaug *et al.* 2002). De radiomerkede jervene har kun sporadisk vært på vestsiden av dalen, og det synes klart at Sjørdalen fungerer som et skille for ynglende tisper (Roy Andersen pers medd.).

Selv om undersøkelsesområdet er dårlig undersøkt med hensyn til gaupe (*bør overvåkes*), tyder alt på at den forekommer vanlig. Det er dokumentert yngling i området, og under våre

undersøkelser våren 2003 fant vi spor på vestsiden av dalen ved Sjøframhaugen, ikke langt fra svenskegrensen. Gaupa skal også være vanlig på nordsiden av Torneträsk (Annika Hoffgaard, NINA pers. medd)

Elgen er svært vanlig i Sjørdalen og mye spor ble funnet i nedre deler av dalen i april 2003. Følgende oversikt over trekk- og oppholdsområder er kjent (Barlindhaug *et al.* 2002, Fylkesmannen i Troms 1987).

- Trekkvei (vår- høst) opp Budalen og inn i Sverige.
- Trekkvei (vår og høst) opp fra utløpet av Isdalen og innover langs vestsiden av Sjørdalen.
- Sommeroppholdsområde mellom Tverrelva og Nordre Leirelva, Sjørdalen.
- Kalvingsområde mellom Utrapsbekken og Nordre Leirelva, Sjørdalen.
- Trekkvei (vår og høst) opp langs østsiden av Sjørdalen og inn i Sverige.
- Sommeroppholdsområde rundt Lii'gevuopmi på vestsiden av de indre delen av Sjørdalen.

Det er ikke noen kjente hi av fjellrev (*direkte truet*) innenfor undersøkelsesområdet. Det finnes imidlertid gamle hi som ligger 2-3 kilometer over på svensk side, og rundt 1980 ble det f.eks registrert mye fjellrevspor rundt Hjerta (N. Å. Andersson pers. medd.). På norsk side ligger det nærmeste gamle hiet om lag 10 km fra planleggingsgrensa. Selv om fjellreven har blitt veldig fåtallig, er det ikke usannsynlig at streifdyr er innom dette området iblant.

Av andre pattedyr er hare, rødrev, røyskatt og snømus vanlig forekommende, selv om bestandene av alle disse varierer. Mår og ekorn finnes i skogsområdene, mens oter (*bør overvåkes*) nok opptrer langs Sjørdalselva. Nordflaggermus er registrert ved Sømo, og kan derfor nok også påtreffes innover Sjørdalen på næringssøk. Det er ikke gjennomført noen systematiske registreringer av smågnagerfaunaen i området, men følgende arter anses å forekomme: Lemen, fjellrotte, gråsidemus, rødmus og markmus. I tillegg finnes det nok flere spissmusarter, slik som vannspissmus, vanlig spissmus og dvergspissmus.

Bilde 10: Gaupespor i bjørkeskogen i grensestrøkene på vestsiden av Sjørdalen våren 2003.
Foto: Foto Karl-Otto Jacobsen ©

Bilde 11: Jervespor langs skogsbilveien i nedre del av Sjørdalen.
Foto: Foto Karl-Otto Jacobsen ©

5 KONKLUSJON OG VERDIVURDERING

Landskapet i undersøkelsesområdet har en stor indre variasjon, som fanger opp gradienter fra høyfjell med våtmarker til trange dalfører med rik løvskog. Områdene har minimalt med tekniske inngrep, og forstyrrelsesgraden er liten. Generelt kan man konkludere med at undersøkelsesområdet som helhet har en rik og interessant fugle- og pattedyrfauna av nasjonal verdi. Det er registrert hele 15 rødlistede fuglearter i området, og i tillegg er det sannsynlig at ytterligere fire arter forekommer her. For pattedyr er det registrert fire rødlistede arter, og det er sannsynlig at ytterligere én til forekommer. Seks ansvarsarter er også registrert i området.

Nedre Sjørdalen, som ligger utenfor den opprinnelige planleggingsgrensa, har en rik løvskog med betydelige verneverdier. Selv om områdene er lett tilgjengelig langs skogsveien som går et stykke innover dalen, er skogen forbausende urørt. Særlig fuglelivet i gråor-heggeskogen har en høy artsrikhet. Det finnes også rødlistede rovfuglarter som hekker i dette området. I tillegg til at området har verneverdier, er det viktig å trekke en vernegrense helt ned mot Sjørmø da dette området vil være den viktigste innfallsporten til en fremtidig nasjonalpark.

De indre og høyereliggende delene av Isdalen har som forventet et begrenset fugle- og dyreliv. Artsmangfoldet øker etter hvert som man kommer ned i de skogkledde delene i midten av dalen. Flere rødlistede rovfuglarter er påvist dette i området. For å få en helhetlig avgrensning av denne avsides og uberørte dalen, vil det være naturlig å trekke vernegrensen helt i munningen av dalen.

De indre grenseområdene øst for Sjørdalen har flere interessante våtmarksområder, som er rike på ender og vadefugl. To av områdene oppnår status som svært viktige viltområder (A-områder) etter DNs håndbok for naturtypekartlegging (DN 1999b). I tillegg til de mer vanlige våtmarksartene, er det sannsynlig at til sammen åtte rødlistede vannfugler forekommer her, i tillegg til myrsnipe og rødstilk som er ansvarsarter.

De viktigste områdene er Coarda'javrit og Rik'sujåkka/Sav'zarieppi. Førstnevnte område ligger like utenfor planleggingsgrensen øst for Hjerta. Med den kunnskapen vi har om området, er det naturlig å ta det med i en nasjonalpark. Siden våre registreringer herfra er begrenset og de innsamlede opplysninger er 20-30 år gamle, er det imidlertid ønskelig med supplerende registreringer her.

De bratte dalsidene har mange potensielle hekkeplasser for flere rovfuglarter, og arter som kongeørn og jaktfalk hekker her. Disse avsides grenseområdene har også en viktig funksjon for store rovdyr som jerv, gaupe og bjørn. Sjørdalen fungerer også som sentral trekkvei for fugl i Midt-Troms.

Den opprinnelige planleggingsgrensen for en nasjonalpark i Sjørdalen/Isdalen, ble satt på begynnelsen av 1980-tallet i forbindelse med "Ny landsplan for nasjonalparker" (NOU 1986). Denne utredningen var grunnlaget for utarbeidelsen av Stortingsmelding nr 62 (Miljøvern-departementet 1991-92). I forbindelse med opprettelse av et nytt verneområde blir verneverdier og urørt natur vurdert opp mot brukerinteressene for å avgjøre hvor en grense bør gå. Verneverdiene er som regel ikke kjent når man lager en planleggingsgrense. Derfor burde man kanskje utrede verneverdiene i et større geografisk område når man nå skal etablere en nasjonalpark i indre deler av Bardu. Fjellområdene østover fra Sjørdalen via Salvasskardet og Gæv'dnjajav'ri og helt til Leinavatn har med stor sannsynlighet naturhistoriske kvaliteter som ville øke den kommende nasjonalparkens verdi. Det samme kan gjelde for Stordalen og Raud-dalen vest for planleggingsgrensen.

6 REFERANSER / LITTERATUR

- Ahlbom, B. 1971. Fågellivet i Vadvetjåkka nationalpark. Fauna och flora. 66:241-248.
- Andersson, N., Å. 1993. Fågelfaunaen i Torneträskområdet- främst Abiskotrakten. Fåglar i Norrbotten 1:3-17.
- Barlindhaug, S., Dahl, R., Iversen, M. og Strann, K.B. 2002. Forprosjekt i forbindelse med opprettelse av nasjonalpark i Sør-dalen – Isdalen, Bardu. Intern NINA-NIKU rapport til Fylkesmannen i Troms. 24s. + vedlegg
- Buckland, S.T., Anderson, D.R., Burnham K.P. and Laake J.L. 1993. Distance sampling. Estimating abundance of biological populations. Chapman and Hall, London.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1996. Viltkartlegging. DN-håndbok 11. 1-110.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999a. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. *DN-rapport 3*:1-161.
- Direktoratet for naturforvaltning. 1999b. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. DN-rapport 13: 1-238 + vedlegg.
- Fjelltjenesten i Troms. 2002. Utskrift fra feltdagboka for perioden 1995-2002.
- Fylkesmannen i Troms. 1987. Viltområdekartverket.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S & Byrkjeland, S (red) 1994. Norsk Fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu
- Haftorn, S. 1971. Norges Fugler. Universitetsforlaget, Oslo 862 s.
- Hausner, V. H., N. G. Yoccoz, K. B. Strann, and R. A. Ims. 2002. Changes in bird communities by planting non-native spruce in coastal birch forests of northern Norway. *Ecoscience* 9:470-481.
- Hindrum, R. 1981. Øvre Barduvassdraget. Kvantitative og kvalitative undersøkelser av fugle- og pattedyrfaunaen i Øvre Barduvassdraget. Troms, fra 1977-1979. Troms. Naturvitenskap. Nr. 13. Universitet i Tromsø. Inst. For museumsvirksomhet. 69 s.
- Iversen, M. 2003. Botaniske undersøkelser i Sør-dalen-Isdalen, Bardu kommune. Befaring i forbindelse med foreslått nasjonalpark. NINA-rapport til Fylkesmannen i Troms. 35s + vedlegg
- Jacobsen, K.-O. 1986. Hubro (*Bubo bubo*) i Troms. Fylkesmannen i Troms, November 1986. Internrapport 16 s.
- Lindberg, L. 1964. Djurlivet i Vadvetjåkko nationalpark. Särtryck ur Fauna och Flora 59. Populär tidskrift för biologi. 13s.
- Miljøverndepartementet. 1991-92. Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. Stortingsmelding nr. 62. 131s.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nettelbladt, Mats. 1967. Inventering av Vadvetjåkka nationalpark, spesielt fåglar och växter. Rapport til Domänsstyrelsen.

- Nilsson, P. 1995. Fågelrapport för Norrbottens län 1994. Fåglar i Norrbotten. 3:67-83.
- NOU. 1986. Ny landsplan for nasjonalparker. Norges offentlige utredninger NOU 1986:13. Universitetsforlaget, Oslo - Bergen - Stavanger –Tromsø. 103s. + kart
- NOU. 1991. Verneplan for vassdrag IV. Norges offentlige utredninger 1991: 12 A. 151 s.
- Prestbakmo, Hans. 2002. Natur, tanker og mennesker i grenseland. GrafiskNord, Finnsnes.
- Rexstad, E. & Burnham, K. P. 1991. User's guide for interactive program CAPTURE. Abundance Estimation of Closed Animal population. Colorado State University, Fort Collins, Colorado
- Strann, K.-B. & Bakken, V. 2004. HekkefugleAtlas for Troms. Norsk Institutt for naturforskning, Tromsø.
- Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. 1999. Svensk Fågelatlas. Vår Fågelvärld supplement 31, Stockholm
- Thingstad, P.G. & Dahl, E. 1989. Ornitologiske befaringer i aktuelle Verneplan IV- vassdrag i Troms sommeren 1989. Notat fra Zoologisk avdeling: 1990-2. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet. Trondheim, april 1990. 36 s. + vedlegg.

Bilde 12: Utsikt innover de indre delene av Isdalen. Foto: Morten Helberg

Vedlegg 1: Artsliste for fugler og pattedyr i undersøkelsesområdet i Sjørdalen/Isdalen.
Gjelder fra Sømo og innover begge dalene.

Rødlistestatus:

Ex = Utryddet
 E = Direkte truet
 V = Sårbar
 R = Sjelden
 DC = Hensynskrevende
 DM = Bør overvåkes

A = Ansvarsart

Tetthet i området:

XXXX = meget vanlig
 XXX = vanlig
 XX = fåtallig
 X = sjelden
 T = tilfeldig
 S = sannsynligvis forekommende
 O = opplysninger innhentet

Artens bruk av området:

H = Hekke/yngeområde
 B = Beite/jaktområde
 T = Trekkvei/Trekkgjest
 L = Helårs leveområde

Stor bokstav = sikker

Liten bokstav = mulig

Artsnavn	Latinske navn	Rødliste-status (1998)	Tetthet	Artens bruk av området
SMÅLOM	<i>Gavia stellata</i>	DC	S	h
STORLOM	<i>Gavia arctica</i>	DC	S	h
SANGSVANE	<i>Cygnus cygnus</i>	R	X,O	t
BRUNNAKKE	<i>Anas penelope</i>		S	h
KRIKKAND	<i>Anas crecca</i>		S	h
STOKKAND	<i>Anas platyrhynchos</i>		S	h
STJERTAND	<i>Anas acuta</i>	R	S	h
TOPPAND	<i>Aythya fuligula</i>		S	h
BERGAND	<i>Aythya marila</i>	DM	XX,O	h
HAVELLE	<i>Clangula hyemalis</i>	DM	XX(X)	H
SVARTAND	<i>Melanitta nigra</i>	DM	XX,O	h
SJØORRE	<i>Melanitta fusca</i>	DM	XX,O	h
SILAND	<i>Mergus serrator</i>		S	h
LAKSAND	<i>Mergus merganser</i>		S	h
HAVØRN	<i>Haliaeetus albicilla</i>	DC, A	XX	B,L
MYRHAUK	<i>Circus cyaneus</i>	R	X,O	T,h
HØNSEHAUK	<i>Accipiter gentilis</i>	V	XX	H,L
SPURVEHAUK	<i>Accipiter nisus</i>		XX	H,L
FJELLVÅK	<i>Buteo lagopus</i>		XXX	H,T
KONGEØRN	<i>Aquila chrysaetos</i>	R	XX,O	H,L
TÅRNFALK	<i>Falco tinnunculus</i>		XX,O	H
DVERGFALK	<i>Falco columbarius</i>		XXX	H
JAKTFALK	<i>Falco rusticolus</i>	V	XX,O	H
VANDREFALK	<i>Falco peregrinus</i>	V	S	t,b
LIRYPE	<i>Lagopus lagopus</i>		XXXX	H,L
FJELLRYPE	<i>Lagopus mutus</i>	A	XXXX	H,L
ORRFUGL	<i>Tetrao tetrix</i>		XX	H,L
STORFUGL	<i>Tetrao urogallus</i>		X	t
SANDLO	<i>Charadrius hiaticula</i>		XXX	H
BOLTIT	<i>Charadrius morinellus</i>		S	h
HEILO	<i>Pluvialis apricaria</i>		XXX	H
TEMMINCKSNIPE	<i>Calidris temminckii</i>		XXX	H
FJÆREPLYTT	<i>Calidris maritima</i>		S,O	h
MYRSNIPE	<i>Calidris alpina</i>	A	XX	H
BRUSHANE	<i>Philomachus pugnax</i>		S	h
ENKELTBEEKASIN	<i>Gallinago gallinago</i>		XXX	H
RUGDE	<i>Scolopax rusticola</i>		XXX	H
SMÅSPOVE	<i>Numenius phaeopus</i>		XX	H

SOTSDNIPE	<i>Tringa erythropus</i>		S	h,t
RØDSTILK	<i>Tringa totanus</i>	A	XXXX	H
GLUTSDNIPE	<i>Tringa nebularia</i>		S	h
GRØNNSTILK	<i>Tringa glareola</i>		S	h
STRANDSDNIPE	<i>Actitis hypoleucos</i>		XXX	H
SVØMMESNIPE	<i>Phalaropus lobatus</i>		XXX	H
FJELLJO	<i>Stercorarius longicaudus</i>		XXX	H
FISKEMÅSE	<i>Larus canus</i>		XXX	H
GRÅMÅSE	<i>Larus argentatus</i>		X	b,t
RØDNEBBTERNE	<i>Sterna paradisaea</i>		XXX	H
RINGDUE	<i>Columba palumbus</i>		XX	H
GJØK	<i>Cuculus canorus</i>		XXX	H
HUBRO	<i>Bubo bubo</i>	V	X,O	h,l
SNØUGLE	<i>Nyctea scandiaca</i>	V	X,O	h,L
SLAGUGLE	<i>Strix uralensis</i>	R	T,O	h
HAUKUGLE	<i>Surnia ullula</i>		XX	H,L
SPURVEUGLE	<i>Glaucidium passerinum</i>		S	h,l
HORNUGLE	<i>Asio otus</i>		X	h
JORDUGLE	<i>Asio flammeus</i>		XX	H,T
PERLEUGLE	<i>Aegolius funereus</i>		XX	H,L
DVERGSPETT	<i>Dendrocopos minor</i>	DC	XX	H
TRETÅSPETT	<i>Picoides tridactylus</i>		XX	h
FJELLERKE	<i>Eremophila alpestris</i>	V	X,O	h
SANDSVALE	<i>Riparia riparia</i>		S	t,b
LÅVESVALE	<i>Hirundo rustica</i>		X	t,b
TAKSVALE	<i>Delichon urbica</i>		S	h,t,b
TREPIPLERKE	<i>Anthus trivialis</i>		XXX	H
HEIPIPLERKE	<i>Anthus pratensis</i>		XXXX	H
LAPPIPLERKE	<i>Anthus cervinus</i>		XXXX	H
GULERLE	<i>Motacilla flava thunbergi</i>		XXX	H
LINERLE	<i>Motacilla alba alba</i>		XX	H
SIDENSVANS	<i>Bombicilla garrulus</i>		XX(X)	T,h
FOSSEKALL	<i>Cinclus cinclus</i>		XXX	H
GJERDESMETT	<i>Troglodytes troglodytes</i>		XX	H
JERNSPURV	<i>Prunella modularis</i>		XXX	H
RØDSTRUPE	<i>Erithacus rubecula</i>		XXX	H
BLÅSTRUPE	<i>Luscinia svecica</i>		XXX	H
RØDSTJERT	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>		XXX	H
BUSKSKVETT	<i>Saxicola rubetra</i>		XX	H
STEINSKVETT	<i>Oenanthe oenanthe</i>		XXX	H
RINGTROST	<i>Turdus torquatus</i>		XXX	H
SVARTTROST	<i>Turdus merula</i>		S	h
GRÅTROST	<i>Turdus pilaris</i>		XXXX	H
MÅLTROST	<i>Turdus philomelos</i>		XXX	H
RØDNINGETROST	<i>Turdus iliacus</i>		XXXX	H
SIVSANGER	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		S	h
GULSANGER	<i>Hippolais icterina</i>		S	h
HAGESANGER	<i>Sylvia borin</i>		XXX	H
MUNK	<i>Sylvia atricapilla</i>		S	h
GRANSANGER	<i>Phylloscopus collybita</i>		XXX	H
LØVSANGER	<i>Phylloscopus trochilus</i>		XXXX	H
LAPPSANGER	<i>Phylloscopus borealis</i>		S,O	t,h
FUGLEKONGE	<i>Regulus regulus</i>		XXX	H
GRÅFLUESNAPPER	<i>Muscicapa striata</i>		XXX	H
SVARTHVIT FLUESNAPPER	<i>Ficedula hypoleuca</i>		XXX	H

STJERTMEIS	<i>Aegithalos caudatus</i>		XX	H
GRANMEIS	<i>Parus montanus</i>		XXX	H,L
LAPPMEIS	<i>Parus cinctus</i>		T	t,h
SVARTMEIS	<i>Parus ater</i>		S	h
KJØTTMEIS	<i>Parus major</i>		XX	H
TREKRYPER	<i>Certhia familiaris</i>		XX	h
NØTTESKRIKE	<i>Garrulus glandarius</i>		XX	H,L
SKJÆRE	<i>Pica pica</i>		XXX	B,L
KRÅKE	<i>Corvus corone cornix</i>		XXXX	H,L
RAVN	<i>Corvus corax</i>		XXXX	H,L
GRÅSPURV	<i>Passer domesticus</i>		XX	b
BOKFINK	<i>Fringilla coelebs</i>		XXX	H
BJØRKEFINK	<i>Fringilla montifringilla</i>		XXXX	H
GRØNNFINK	<i>Carduelis chloris</i>		XXX	H
GRØNNSISIK	<i>Carduelis spinus</i>		XX(X)	H
BERGIRISK	<i>Carduelis flavirostris</i>	A	XXX	H
GRÅSISIK	<i>Carduelis flammea</i>		XXXX	H
POLARSISIK	<i>Carduelis hornemanni</i>		XXX	H
FURUKORSNEBB	<i>Loxia pytyopsittacus</i>		XX	H
DOMPAP	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		XXX	H
LAPPSPURV	<i>Calcarius lapponicus</i>		XX	h
SNØSPURV	<i>Plectrophenax nivalis</i>		XXX	H
GULSPURV	<i>Emberiza citrinella</i>		X	b,h
SIVSPURV	<i>Emberiza schoeniclus</i>		XXX	H

PATTEDYR

ELG	<i>Alces alces</i>		XXXX	L
RØDREV	<i>Vulpes vulpes</i>		XXX	L
FJELLREV	<i>Alopex lagopus</i>	E	T,O	b
RØYSKATT	<i>Mustela erminea</i>		XXX	L
SNØMUS	<i>Mustela nivalis</i>		XXX	L
MÅR	<i>Martes martes</i>		XX	L
JERV	<i>Gulo gulo</i>	R	XX(X)	L
BJØRN	<i>Ursus arctos</i>	V	XX	B,T,I
OTER	<i>Lutra lutra</i>	DM,A	S	b
GAUPE	<i>Lynx lynx</i>	DM	XX	L
EKORN	<i>Sciurus vulgaris</i>		XX	L
HARE	<i>Lepus timidus</i>		XXX	L
NORDFLAGGERMUS	<i>Eptesicus nilssonii</i>		S	B
VANLIG SPISSMUS	<i>Sorex araneus</i>		S	L
VANNSPISSMUS	<i>Neomys fodiens</i>		XXX	S
DVERGSPISSMUS	<i>Sorex minutus</i>		XX	S
GRÅSIDEMUS	<i>Clethrionomys rufocanus</i>		XXX	L
RØDMUS	<i>Clethrionomys rutilus</i>		XXX	L
MARKMUS	<i>Microtus agrestis</i>		XXX	L
FJELLROTTE	<i>Microtus oeconomus</i>		XXX	L
LEMEN	<i>Lemmus lemmus</i>	A	XXX	L

Vedlegg 2: Resultater fra fugletakseringene i Sjørdalen 15.07.2003, og i sammenligningsområder i Målselv og Bardu.

Sjørdalen (10 stasjoner)	Ind.	Målselv (12 stasjoner.)	Ind.	Bardu (12 stasjoner)	Ind.
Løvsanger	10	Bjørkefink	11	Bjørkefink	12
Bjørkefink	9	Gråsisik	11	Grønnsisik	6
Gråtrost	5	Løvsanger	11	Gråtrost	6
Måltrost	5	Gråfluesnapper	8	Gråsisik	5
Gransanger	4	Grønnsisik	6	Løvsanger	5
Hagesanger	4	Gråtrost	6	Trepiplerke	5
Jernspurv	4	Rødvingetrost	6	Rødvingetrost	4
Kjøttmeis	4	Trepiplerke	6	Dompap	3
Dompap	3	Rødstjert	5	Granmeis	3
Granmeis	3	Måltrost	4	Gransanger	3
Grønnsisik	3	Svarthvit fluesnapper	4	Gråfluesnapper	3
Trepiplerke	3	Granmeis	3	Måltrost	3
Gråsisik	2	Gransanger	3	Bokfink	2
Gulerle	2	Jernspurv	3	Hagesanger	2
Bokfink	1	Dompap	2	Jernspurv	2
Grønnfink	1	Nøtteskrike	2	Kjøttmeis	2
Gråfluesnapper	1	Rødstrupe	2	Rugde	1
Kråke	1	Enkeltbekassin	1	Svarthvit fluesnapper	1
Rugde	1	Furukorsnebb	1	Trekryper	1
Sivspurv	1	Gluttsnipe	1		
Strandsnipe	1	Kjøttmeis	1		
Trekryper	1	Sivspurv	1		
		Svarttrost	1		